

Arjen joustava rakentuminen ruuhkaista elämänvaihetta elävissä perheissä

Pirjo Korvela & Noora Kaartti

1 Johdanto

Tässä artikkelissa tarkastelemme edellä kuvatun Kaartin ja Korvelan artikkelin ohella ruuhkaista elämänvaihetta elävien perheiden arjen rakentumista. Kohdennamme tässä artikkelissa tarkastelumme perheisiin, jotka eivät kokeneet elämänvaihetta negatiivisena, vaikka työn ja kodin sekä harastusten yhteensovittaminen olivat myös näiden perheiden arkipäivää. Kutsumme näitä perheitä tiimiperheiksi (Kaartti, 2013, s. 80–81; Kaartti & Korvela, tämä teos). Tarkastelemme sitä, *miten tiimiperhe neuvottelee arjen toiminnoista ja rakentaa uudelleen arkeaan perheenjäsenten aktiivisessa vuorovaikutuksessa*. Aineistona käytämme kahta eri aineistoa: internetin keskustelupalstojen kirjoituksia (Kaartti & Korvela, tämä teos) sekä otteita Korvelan väitöstutkimuksen (2003) videoaineistosta. Tämän artikkelin tutkimus on kvalitatiivista meta-analyysia, jossa yhdistämme kahden aikaisemman tutkimuksen tuloksia toisiinsa. Tarkastelemme Korvelan (2003) väitöstutkimuksessa esitettyjä sekvenssejä ja keskustelupalstojen aineistoa tiimiperheiden näkökulmasta. Keskeisenä havaintona ilmeni, että tiimiperhe kykenee neuvottelemaan sekvenssien perusrakenteesta (ks. Korvela, 2003, s. 43; Korvela, Holmberg, Jonsson & Kupiainen, 2009, s. 107) ja rakentaa uudelleen perheen arjen toimivaksi niin, että jokainen perheenjäsen kokee saavansa vaikuttaa ja osallistua. Tiimiperheiden arjessa näkyy kokonaisvaltainen tyytyväisyys kaikkiin ratkaisuihin. Tämän lisäksi nostetaan Korvelan (2003) aineiston pohjalta esiin, miten arkipäivän sekvenssirakenne voi hetkellisesti murtua, ilman että arki lähtee ajautumaan kaaokseen (vrt. ajalehtiva arki [Sekki & Korvela, tämä teos]), ja miten sitä korjataan.

2 Tiimiperheys perhemuotona

Tiimiperheyden määritelmää avasimme jo ensimmäisessä artikkelisamme (Kaartti & Korvela, tämä teos). Tässä artikkelissa tarkennamme tiimiperheen määritelmää aikaisempien tutkimuksien pohjalta ja analysoimme tiimiperheyttä arjen toimintoihin ja rytmeihin kytkettyinä.

Tiimiperhe kykenee rakentamaan uudelleen arkeaan ja olemaan valmis niin individualismia ja familismia kuin erilaisia aikakäsityksiäkin koskeviin yhteiskunnan muutoksiin (Kaartti & Korvela, tämä teos). Tanskalainen sosiaalipsykologian professori Lars Dencik (1997, s. 266–269) näkee tiimiperheyden rakentuvan sekä yksilöllisiä että yhteisöllisiä elementtejä korostavana ja yhdistävänä perhetyyppinä. Tiimiperheyteen liittyviä elementtejä tarvitaan myös tasapainoisen arjen rakentamiseksi perheen sukkuloidessa eri toimintajärjestelmien verkostoissa (Korvela & Keskinen, 2008). Dencikin (1997) ajatuksia hyödyntäen hänen oppilaansa, sosiaalipsykologi Allan Westerling (2008) näkee tiimiperheen käsitteen kytkeytyvän nykyiseen elämään, jossa perheenjäsenet hahmottavat toisensa tasavertaisina kumppaneina jokaisen tarpeet ja halut mahdollisuuksien mukaan huomioiden. Perheessä päätöksiä tehdään tällöin demokraattisesti. (Westerling, 2008, s. 83–84.) Westerling (2008) tarkastelee nyky-yhteiskunnan perheitä refleksiivisen modernisaation pohjalta. Refleksiivisessä modernisaatiossa modernisaatiokehitys on luontaisen dynamiikkansa takia edennyt edelleen. Siinä individualismi vahvistuu edelleen, kun yhteisölliset elementit jäävät taka-alalle. (emt., s. 10–12.)

Westerling (2008) näkee kuitenkin tiimiperheen mahdolliseksi myös individualismia korostavassa yhteiskunnassa. Hän tutkii, millaisia sosiaalisia suhteita ja sosiaalisia verkostoja on vakiintunut myös individualismia korostavaan yhteiskuntaan. Hän ottaa lähempään tarkasteluun perheen sisäiset suhteet perhe-elämän rakentajana, kun perheenjäsenet neuvottelevat ja muuttavat asemiaan perheen jokapäiväisessä, muuttuvassa elämässä. Perheen suhteisiin liittyvät rakkaus, tasa-arvo, uhrautuminen ja kunnioitus sekä oman identiteetin rakentaminen osana perheyhteisöä. Nämä mahdollistavat erilaisten asemien ottamisen perheessä ja toisaalta myös yhteisöjen rakentumisen yksilöistä. Yhteisöissä molemminpuolinen välittäminen tekee näistä yksilöistä yhteisön. (emt., s. 32–36.)

Westerlingin (2008) esille nostama arjen dynaamisuus näkyy myös perheiden arjessa, kun perheenjäsenet aktiivisesti rakentavat, neuvottelevat ja muokkaavat arkeaan. Seuraavaksi tarkastelemme Korvelan (2003) väitöskirjan aineisto-otteita sekä internetin keskustelupalstoja tiimiperheyden näkökulmasta ja yritämme näiden kahden erilaisen, toisiaan täydentävän aineiston avulla paikantaa, *millainen tiimiperhe itse asiassa on ja millaiseksi tiimiperheys rakentuu arkipäivän sekvenssien näkökulmasta*. Tämän artikkelin analyysi on kvalitatiivista meta-analyysia, jossa yhdistämme kahden aikaisemman tutkimuksen tuloksia toisiinsa. Kvalitatiivinen me-

ta-analyysi jakautuu edelleen kahteen orientaatioon, metasynteisiin ja metayhteenvetoon, joista analyysimme paikantuu metasynteessin näkökulmaan. Metasynteesi tulkitsee ja kuvailee tutkimustuloksia laajemmin, kun taas metayhteenveto keskittyy enemmän matemaattisiin ja kvantitatiivisiin päätelmiin tutkimusaineistosta. (Salminen, 2011, s. 12–13; Korhonen, Hakulinen-Viitanen, Jylhä & Holopainen, 2003, s. 2–3.)

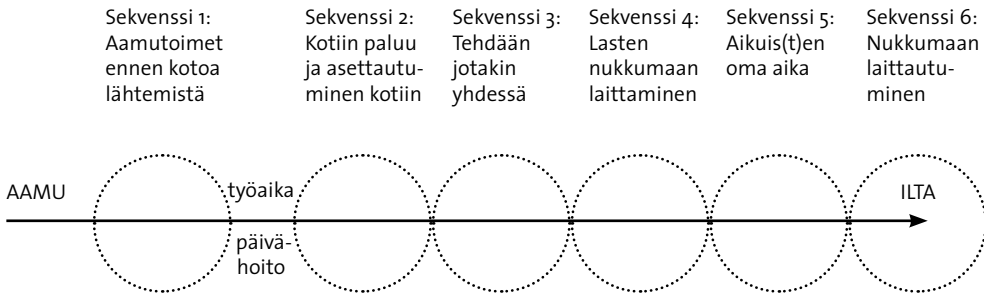
Videoaineistosta (Korvela, 2003) nostamme tarkastelun kohteeksi erityisesti tilanteita, joissa tiimiperheelle tunnusomaiset neuvottelut ja yhteensovittaminen ovat vahvasti esillä. Tavallisuudesta poikkeavat tapahtumat arkipäivän rakenteessa lisäävät tarvetta perheenjäsenten keskinäisille neuvotteluille. Korvelan (2003) aineistossa esiintyy joitakin tällaisia tilanteita, ja kaksi niistä liittyy sekvenssirakenteen muuttamiseen tai muuttumiseen. Tarkastelemme tässä artikkelissa ensin tilannetta, jossa perhe rakentaa tavanomaisesta poikkeavaa arki-iltaa (alaluku 3.1). Sen jälkeen tarkastelemme myös tutkimuksen toista perhettä, jonka arkipäivässä havaitaan sekvenssirakenteen, päivärytmin, murtumista moninaisten tekijöiden vaikutuksesta. Tarkastelemme, millainen perheen illasta rakentuu poikkeavasta rytmistä huolimatta (alaluku 3.2). Internetin keskustelupalstojen aineistosta (Kaartti & Korvela, tämä teos) merkittäväksi näkökulmaksi hahmottuu myös arjen rakentuminen perheissä, joissa tiimiperheys ei ole kovin vahva, eli se, millaista on sellaisen perheen arki, jossa tiimiperheys näkyy vain ohuena sivujuonteena (alaluku 4).

3 Arjen uudelleen rakentaminen sekvenssien näkökulmasta

Korvelan (2003) tutkimuksessa tarkastellaan, millaista on perheenjäsenten toiminta kotona ja siellä tapahtuva yhteen kokoontumisen dynamiikka. Tutkimuksessa huomataan, että perheiden arki on täynnä uusia ja yllättäviä tilanteita, jotka edellyttävät perheenjäseniltä tekojensa yhteen sovittamista (emt., s. 42–43). Arjen uudelleen rakentamisella tarkoitettamme tilanteita, joissa perhe muuttaa jonkun perheenjäsenen kannalta epätyytyttävää päivittäistä rakennetta tai perhe muokkaa arkipäivän sekvenssirakennetta tilannekohtaisesti yllättävien ja tavallisuudesta poikkeavien tapahtumien vuoksi.

Yhteensovittamisen tarve tulee erityisesti esille sekvenssien ja niiden välisten siirtymävaiheiden dynaamisen, jännitteisen luonteen vuoksi (Korvela, 2003). Päivän eri vaiheita kutsutaan sekvensseiksi. Niille on ominaista kronologinen järjestys ja peräkkäisyys suhteessa toisiinsa (emt., s. 42–43; vrt. Adam, 2008). Jokaiseen sekvenssiin liittyy tiettytyyppinen puhe ja tekeminen. Kodin ulkopuolella työssäkäyvien vanhempien ja päiväkodissa olevien lasten arki rakentuu esimerkiksi 4–6 sekvenssistä (ks. kuvio 1). Lasten nukkumaan laittaminen ja aikuis(t)en oma aika jäävät pois, jos vanhemmat menevät nukkumaan samaan aikaan lasten kanssa. (Korvela, 2003.)

Kuvio 1. Arkipäivän sekvenssirakenne päivätöitä tekevissä lapsiperheissä

(ks. myös Korvela, 2003).

Sekvenssien välisiä vaiheita kutsutaan siirtymävaiheiksi. Siirtyminen uuteen sekvenssiin alkaa tavallisesti, kun joku perheenjäsen alkaa tehdä tekoja, jotka saavat merkityksensä seuraavaan sekvenssin luonteesta. Kun muut perheenjäsenet vielä toteuttavat meneillään olevan sekvenssin tekoja, perheessä on käynnissä kaksi sekvenssiä yhtä aikaa. Näihin siirtymävaiheisiin liittyy jännitteisyyttä erityisesti silloin, kun kahden vierekkäisen sekvenssin toiminnat poikkeavat huomattavasti toisistaan. Näissä jännitteisissä siirtymävaiheissa voi syntyä riitoja, jos tekoja ei kyetä sovittamaan yhteen eivätkä kaikki perheenjäsenet ole valmiita siirtymään seuraavaan sekvenssiin. (Korvela, 2003, s. 99–104.) Esimerkiksi töistä ja päiväkodista kotiin tullessaan perheen täytyy ensin asettua kotiin, ottaa koti uudelleen käyttöön. Äiti voi toteuttaa tämän purkamalla kauppakasseja, vaihtamalla kotivaatteet päälleen ja käynnistämällä pyykinpesukoneen ja tietokoneen. Lasten juokseminen keittiöön lautapeliin kanssa estää äidin *kotiin asettumista* ja palautumista päivän kuormituksesta. Lapset olisivat valmiit siirtymään jo *yhdessä tekemisen* sekvenssiin. Tästä voi syntyä riita, ellei perhe lähde sovittamaan tekoja yhteen ja neuvottelemaan, milloin siirrytään seuraavaan vaiheeseen.

Otamme lähempään tarkasteluun otteita Korvelan (2003) väitöskirja-aineistosta. Otteissa on mukana kaksi perhettä. (Taulukko 1.) Tarkastelemme aineistoja arjen uudelleen rakentamisen näkökulmasta. Perheen I otteissa perheenjäsenet neuvottelevat siitä, missä rajoissa sekvenssirakennetta voi nopeuttaa. Perheen III aineistossa esiintyy tilanne, jossa perheen ulkopuoliset asiat muuttavat perheenjäsenten suunnitelmaa ja perhe neuvottelee siitä, miten ilta rakennetaan erilaisten muutosten ketjussa.

Taulukko 1. Tutkimusperheet

	<i>Perhe I</i>	<i>Perhe III</i>
Vanhemmat	äiti ja isä	äiti
Lapset	poika, 7 vuotta, Jouko poika, 2½ vuotta, Teemu	poika, 6½ vuotta, Petteri tytär, 3½ vuotta, Tuula
Aviosuhde	naimisissa	eronnut
Koulutus	ylempi korkeakoulututkinto	korkeakouluopiskelija
Työaika	kokopäivätyössä, työajan joustot mahdollisia	joustava, korkeakoulussa ja kotona
Sijainti	Espoo	Helsinki

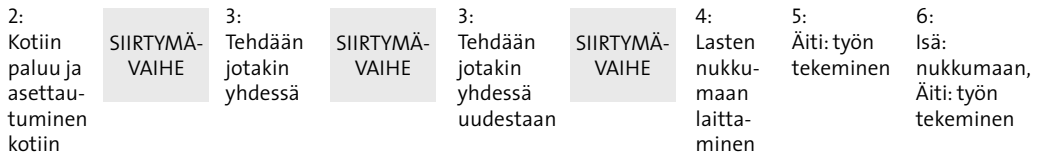
(Korvela, 2003, s. 30)

3.1 Sekvenssirakenteen tavallisesta poikkeavasta ajoittamisesta neuvottelemisen

Arjen uudelleen rakentamista ja sekvenssirakenteen ajoituksesta neuvotte-
lua havainnollistetaan Perheen I arki-iltaan (13.11.1996) sijoittuvasta aineis-
tosta. Tilanteessa perheen molemmilla vanhemmilla on tavallisesta poike-
ten tarvetta tehdä töitä illalla. Isä menee tekemään töitä työpaikalleen, ja
äiti yrittää aikaistaa lasten nukkumaan laittamista, jotta äiti ei joutuisi te-
kemään töitä kotona liian myöhään. Äiti yrittää jouduttaa tavanomaista
sekvenssirakennetta ja yrittää neuvotella siitä lasten kanssa. Lapset osal-
listuvat neuvotteluun. Esittelemme Perheen I arki-illan kotiinpaluun jälkeen
nukahtamiseen ja seuraavan aamun ylös nousemisesta kotoa lähtemiseen.
Tarkastelemme sekvenssejä, niiden välisiä siirtymävaiheita ja niissä esiin-
tyviä neuvotteluja tiimiperheen näkökulmasta. Kysymme, miten siirty-
mävaiheissa neuvotellaan ja rakennetaan uudelleen seuraavaan sekvenssi-
in siirtymistä, miten siirtymävaiheet ilmentävät yksilöllisiä ja yhteisölli-
siä elementtejä ja millaisia asemia perheenjäsenet ottavat neuvotellessaan
seuraavaan sekvenssiin siirtymistä.

Tarkastelemme perheen kotiintuloa ja siitä eteenpäin jatkuvia toimin-
toja tiimiperheen näkökulmasta. Hyödynnämme Korvelan (2003, s. 59–64)
määritelmää toimintaepisodista, joilla tarkoitetaan perheenjäsenien yhti-
teisiä tai jokaisen perheenjäsenen omaa suuntautumista johonkin asiaan,
esineeseen tai puheenaiheeseen. Näin yksi toimintaepisodi on ajanjakso,
joka kestää sen ajan, jonka perheenjäsenien tekeminen tai puhuminen on
suuntautuneena meneillään olevan episodin kohteeseen. Toimintaepisodi
vaihtuu, kun perheenjäsen tai perheenjäsenet vaihtavat fokuksien koh-
dettaan toiseksi toimijoiden kokoonpanon pysyessä samana tai kun samaan
kohteeseen fokuksituneiden henkilöiden kokoonpano muuttuu. Tä-
hän toimintaepisodiajatteluun otamme mukaan asemointiteorian, jonka
mukaan ihmisten omaksumat asemat ovat suhteellisia (van Langenhove &
Harré, 1999, s. 22–27). Asemoidessaan vuorovaikutuskumppaninsa tietyn-
laiseksi henkilö asemoi myös itsensä, usein niin, että positiot ovat vastin-

Kuvio 2. Perheen I keskiviikkoillan sekvenssirakenne

pareja, kuten aktiivinen ja passiivinen. Yksilön minuuks rakentuu sekä yksityisestä että julkisesta minästä, joka muodostuu sosiaalisissa tilanteissa asemoinnin seurauksena. (emt., s. 7–9.) Langenhoven ja Harrén asemointiteoriassa korostuvat lisäksi vuorovaikutussuhteissa näkyvät moraaliset oikeudet, velvollisuudet, valta ja osallisuus (emt., s. 1), joita tarkastelemme myös tiimiperheyden elementteinä. Lisäksi tarkastelemme, miten toimintaepisodin muuttuminen sekä perheenjäsenten asemointi näyttävät tiimiperheessä.

Kuviossa 2 on kuvattu Perheen I illan sekvenssirakenne. Perhe toisti sekvenssin 3 *tehdään jotakin yhdessä* kahteen kertaan. Ensimmäisen kerran, kun perhe *teki jotakin yhdessä*, perhe jatkoi tämän jälkeen siirtymävaiheeseen, jossa oltiin siirtymässä *lasten nukkumaan laittamiseen*. Sekvenssi 4 ei seurannutkaan välittömästi sekvenssiä 3, vaan perhe palasi *tekemään jotakin yhdessä* toistamiseen. Tämä poikkesi sekvenssien perusrakenteesta (kuvio 1).

Äiti yritti alkaa valmistaa lapsia laittautumaan nukkumaan ensimmäisen *tehdään jotakin yhdessä* -sekvenssin jälkeisessä siirtymävaiheessa. Perhe oli ensin yhdessä neuvotellut, mitä he tekisivät yhdessä. He päätyivät lukemaan lastenkirjaa. Välillä perhe kuitenkin neuvotteli, jatketaanko kirjan lukua, mennäänkö ulos vai mennäänkö nukkumaan. Jonkin aikaa kirjaa luettuaan äiti totesi olevansa väsynyt ja meni lattialle makoilemaan. Tämän voisi tulkita siten, että äiti oli väsynyt ja huolestunut siitä, miten jaksaisi tehdä illalla vielä töitä, jos lapset menevät nukkumaan yhtä myöhään kuin viime aikoina (Korvela, 2003, s. 110). Hän halusi, että saisi lapset siirtymään nukkumaan laittautumiseen. Äiti ehdotti: ”Mennäänkö laittamaan yöpuvut päälle?” Lapset eivät lähteneet ehdotukseen mukaan, ja lapset siirtyivät omien puuhiensa pariin. Äiti seurasi lasten toimintoja tulkiten heidän vireystilaansa. Äiti ehdotti lapsille kylpemistä kylpyammeessa iltatoimien käynnistämiseksi. Kun hän lähti laskemaan vettä ammeeseen,

jotta nuorempi lapsi pääsisi kylpemään, poika ehdotti: "Äiti, tää sauna pitää lämmittää." Äiti varmisteli pojan ehdotusta ja neuvottelun lopuksi totesi: "Voishan sen lämmittää, voisihan mäkin sauna." Vanhin poika ei ensin innostunut kylpemisestä, mutta saunan lämmitessä siirtyi veljensä kanssa kylpyammeeseen. Siirtymävaihe päättyi, kun perhe siirtyi lämpöiseen saunaan yhdessä ja jatkoi *tehdään jotakin yhdessä* -seksenssiä.

Äiti ja lapset onnistuivat neuvottelemaan seksenssirakenteesta niin, että kaikki vaikuttivat tyytyväisiltä lopputulokseen. Vuorovaikutus oli vertikaalista ja horisontaalista: äiti oli vuorovaikutuksessa molempien lapsien kanssa (vertikaalinen) ja vanhemmat neuvottelivat illan ja seuraavan päivän työnjaosta (horisontaalinen). Myös lapset olivat vuorovaikutuksessa keskenään (horisontaalinen vuorovaikutus). Tämänkaltainen vuorovaikutuksen moninaisuus osoittautui merkittäväksi arjen sujuvuuden kannalta. Tiimiperhe neuvotteli jatkuvasti arjen toiminnoista, tulkitsti perheenjäsentensä asemia, kuten vireystilaa, ja suunnitteli tulevaa.

Olemme ottaneet vielä lähempään tarkasteluun edellä kuvatun tilanteen jälkeisiä tapahtumia seksensseissä *tehdään jotakin yhdessä* ja *lasten nukkumaan laittaminen*. Nostimme esille näiden seksenssien väliset yhteensovittamisen ja eriaikaisuuden jännitteet. Jaottelimme perheenjäsenten asemaa suhteessa tilanteeseen ja toimintaan, josta yritimme hahmottaa tiimiperheyteen kuuluvia perheenjäsenten asemia. Tiimiperhe kykenee jakamaan vastuuta ja tekemään kompromisseja, jolloin jokaisella perheenjäsenellä täytyy olla aktiivinen rooli arjen rakentajana ainakin jossain vaiheessa perheen arjessa. Passiivista ja aktiivista roolia tulkittiin tässä suhteessa vuorovaikutukseen, sosiaaliseen kanssakäymiseen. Näin voimme hahmottaa mahdollisia ristiriitoja perheenjäsenten roolien mukaisten asemien välillä, jotka vaativat perheeltä yhteensovittamista ja neuvotteluja. Taulukoon 2 on purettu näiden seksenssien rajapinnassa tapahtuvia perheenjäsenten positiioihin liittyviä ristiriitoja ja niihin liittyviä neuvottelustrategioita.

Taulukosta 2 huomataan, kuinka äiti oli vuorovaikutuksessa molempien lapsien kanssa sopiessaan seksenssien "ohjelmasta". Äiti antoi lasten vaikuttaa arjen ratkaisuihin. Neuvottelu oli vertikaalista. Äidin ja isän seuraavan päivän suunnitelmat tulivat lapsille selviksi: isä vie nuorimman pojan päivähoitoon, mutta vanhemmat eivät olleet vielä varmoja, kumpi heistä hakee lapsen päivähoidosta. Näin lapset tiesivät, miten seuraava päivä rakentuu. Horisontaalinen vuorovaikutus oli toimivaa myös vanhempien välillä: isän tultua kotiin töistä äiti siirtyi tekemään töitään. Isä luki vanhemmalle pojalle kirjaa ja antoi vaimonsa tehdä töitä. Isä laittoi vanhemmankin pojan nukkumaan ja sai illan seksenssirakenteen lasten osalta päätökseen. Tiimiperhe rakensi arkea yhdessä, mikä näkyi esimerkiksi seksenssien mutkattomissa siirtymissä ja uudelleen muokkauksessa.

Taulukko 2. Perheen I arki-illan sekvenssien 3 ja 4 rakenne

Sekvenssi	Alku-aika	Mitä episodissa tapahtuu?	Perheenjäsenen fokusoituminen ja asemat	Neuvottelu perheen arjen yhteen sovittamisena
YHDESSÄ TEKEMINEN	19:25	Kaikki saunovat yhdessä	Yhteinen, kaikilla aktiivinen	
	19:44	Äiti ja Teemu menevät makuuhuoneeseen. Jouko seuraa perässä. Äiti hakee ihovoiteen kylpyhuoneesta.	Kaikilla omat, kaikilla passiivinen	
	19:45	Äiti rasvaa Joukon ihoa. Äiti ja Jouko neuvottelevat, kumman toivomaa TV-kanavaa katsotaan.	Ä ja J yht., T oma. Kaikilla aktiivinen	Ä ja J neuvottelevat, yrittävät saada kompromissin aikaan
	19:48	Äiti rasvaa Teemun ihon. Neuvottelu päättyy.	Yhteinen, kaikilla aktiivinen	
	19:50	Äiti menee alakertaan katsomaan TV:tä. Lapset katsovat ylhäällä.	Kaikilla omat, passiivinen	
	20:01	Teemu tulee alakertaan. Äiti ja Teemu neuvottelevat katsottavasta ohjelmasta. Äiti haluaa jatkaa ohjelman katsomista, mutta Teemu haluaa alkaa katsoa videota.	Ä ja T yht., J oma. Ä ja T aktiivinen, J passiivinen	Ä:n ja T:n eivät neuvottele, mutta Ä joustaa
	20:05	Teemu katsoo lasten musiikkivideota alhaalla. Jouko katsoo TV:tä ylhäällä. Äiti menee yläkertaan, vaihtaa videokasetin tutkimuskameraan, tulee alakertaan ja vaihtaa videokasetteja kameroihin, järjestelee vaatteita olohuoneessa, ottaa Joukon koulurepun ja menee yläkertaan.	Omat, passiivinen	
	20:17	Äiti ja Jouko käyvät läpi koulutehtäviä.	Ä ja J yht., T oma. Ä ja J aktiivinen, T passiivinen	
SIIRTYMINEN NUKKUMAAN LAITTAAMISEEN	20:21	Jouko jatkaa TV:n katsomista. Äiti vie repun alakertaan. Äiti houkuttelee Teemua nukkumaan, harjaa hiuksiaan, vie hiusharjan yläkertaan, ilmoittaa Joukolle, milloin TV sammutetaan, laittaa pyyhkeitä kuivumaan, vie Teemulle peiton harteilleen, houkuttelee Teemua pissalle, tekee iltapalavoileipiä, vie Teemulle ja syö itsekin, vie Joukolle iltapalaa yläkertaan.	Omat, Ä aktiivinen, T ja J passiivisia.	Ä hienovaraisesti houkuttelee lapsia nukkumaan, hoitaa iltas-kareet, jotta nukkumaan laittautuminen nopeutuu.
	20:30	Äiti ja Jouko neuvottelevat, kuka hakee lapset seuraavana päivänä ja missä sängyssä lapset nukkuvat.	Ä ja J yht., T oma. Ä ja J aktiivinen, T passiivinen	Äiti antaa lasten vaikuttaa seuraavan päivän kulkuun, kuuntelee heidän näkemyksensä. Arki yhdessä rakennettu kokonaisuus.
	20:32	Jouko leikkii. Äiti houkuttelee Teemua nukkumaan, ottaa itselleen ja tarjoaa myös Teemulle juustoa ja kinkkua. Teemu katsoo lasten musiikkivideota.	Omat. Ä aktiivinen, T ja J passiivisia.	Äiti yrittää pitää sekvenssirakenteen yllä houkuttelemalla T:n nukkumaan.
	20:37	Äiti sammuttaa Teemun videon ja houkuttelee Teemua yläkertaan.	Ä ja T yht., J oma. Ä aktiivinen, J ja T passiivisia	Äiti sekvenssirakenteen ylläpitäjänä
	20:40	Äiti ja Jouko juttelevat tuttavasta, joka on muuttanut ulkomaille. Äiti pakkaa Joukon jumppavaatteet repuun. Teemu kieriskelee lattialla.	Ä ja J yht. T oma. Ä ja J aktiivinen, T passiivinen	Ä ja J tasavertaisina keskustelukumppaneina
LASTEN NUKKUMAAN LAITTIMINEN	20:40	Äiti ja Teemu menevät yläkertaan ja neuvottelevat luettavasta kirjasta. Jouko tulee myös lasten makuuhuoneeseen.	Ä ja T yht., J oma. Ä ja T aktiivinen, J passiivinen	Yhteinen neuvottelu kirjasta, tasavertaisuus ja kunnioitus toisia kohtaan.

3.2 Arjen rakentaminen, kun sekvenssirakenne murtuu

Seuraavaksi tarkastelemme arjen rakentamista erilasten muutosten ketjussa eli kun perheen suunnitelmat muuttuvat illan aikana useaan otteeseen. Suunnitelmien muuttumiseen vaikuttavat perheen ja kodin sisältä tulevat asiat, joita ei ole aiemmin muistettu, tai kodin ulkopuolelta tulevat ennakoimattomat asiat. Nämä väliin tulevat tekijät vaikuttavat siihen, että perheenjäsenten on muutettava suunnitelmaa. Aineisto tekee näkyväksi, miten ilta rakennetaan tällaisessa tilanteessa.

Suunnitelma 1: Perheen III äidin alkuperäinen suunnitelma keskiviikkoillasta on seuraavanlainen. Äiti lähtee lasten kanssa käymään lasten isän luona, jotta tämä voisi korjata perheen käyttöön antamaansa autoa. Samalla haetaan myös isän luokse unohtunut takki, jota poika tarvitsee seuraavana päivänä päiväkodin järjestämällä retkellä. Jotta auton korjaamiseen olisi riittävästi aikaa ja jotta lapset pääsisivät illalla ajoissa nukkumaan, äiti on suunnitellut tekevänsä ruoaksi jotakin nopeasti kypsytävää ruokaa. Tavoitteena on päästä liikkeelle välittömästi aterian jälkeen.

Suunnitelma muuttuu: Kun palataan kotiin ja äiti kantaa sisään kierrätyskeskuksesta hankkimiaan kirjahyllyn osia, lapset menevät etsimään jääkaapista jotakin syötävää. Lapset ovat päiväkotipäivän jälkeen nälkäisiä, koska kotiin palataan asioinnin vuoksi tavallista myöhemmin eli kello 18 aikaan. Hyllynosien kantamiseen menee vielä vähän aikaa, joten äiti ei pääse ihan heti valmistamaan aterialla. Tämän vuoksi suunnitelmasta poiketen äiti päättää antaa lapsille välipalaa. Katsoessaan jääkaappiin hän sanoo: ”Ai jaa. Meidän piti kuulkaa tehdä noi kanatki tonne uuniin.” Hän muuttaa suunnitelmaa nopeasti laitettavasta ruoasta enemmän aikaa vievään kananruokaan, koska kananruoat eivät säily enää seuraavaan päivään hyvänä.

Suunnitelma 2: Kanaruoka laitetaan uuniin, vierailu peruutetaan, ruokailu ajoittuu noin kello 19.20 aikaan, lapset laitetaan ajoissa nukkumaan, lasten nukkuessa äiti pakkaa lasten repun ja laittaa valmiiksi ”karkkievät” seuraavan päivän retkeä varten ja lisäksi äiti pyyhkii hyllynosat. Äiti on juuri aloittanut uunipannun pesemisen, kun puhelin soi kello 18.19. Pojan päiväkotikaverin äiti soittaa. Puhelun jälkeen äiti jatkaa aterian valmistamista ja lapset välipalan syömistä. Äidin laittaessa ruokaa tytär yrittää saada veljensä mukaan omaan leikkiinsä, mutta tämä jatkaa omaa leikkiään. Äiti soittaa puhelimella kello 19.01 ja peruuttaa vierailun lasten isän luokse. Puhelin soi kello 19.09, ja äidin ystävä muistuttaa puutarhapalstan varaamisesta tulevaa kesää varten. Äiti menee hoitamaan asiaa naapurinsa luo, mutta tämä ei ole kotona. Äiti tulee takaisin kotiin ja kirjoittaa viestin, jonka hän käy pudottamassa naapurin postiluukusta. Puhelin soi kello 19.30. Isoäiti soittaa, ja hänellä on monta surullista uutista kerrottavana.

Perhe on tähän mennessä ollut äidin tekojen perusteella jo lähes kaksi tuntia kotiinpaluusekvenssissä. Aineistosta voitiin havaita, kuinka koti ei rakennu ainoastaan ydinperheen sisäisten tapahtumien varassa. Toimin-

taan tuli mukaan myös ulkopuolisia toimijoita, kuten ystäviä ja sukulaisia, jotka osallistuivat kodin tuottamiseen (ks. myös Korvela, 2003). Äidin asettautuminen kotiin ei pidentynyt ainoastaan ulkopuolelta tulleiden puhelinsoittojen takia, vaan äiti osallistui välillä lasten keskinäisen yhdessäolonsekvenssin tuottamiseen. Isoäidin kanssa käydyn puhelinkeskustelun jälkeen äiti havahtui siihen, että kello oli jo paljon, ja ehdotti lapsille suihkuun menoa ennen ateriaa. (Korvela, 2003.)

Illan mittaan tapahtui niin paljon yllättäviä asioita, että äiti joutui koko ajan arvioimaan suunnitelmiaan uudestaan ja muuttamaan niitä sillä seurauksella, että sekvenssit etenivät erilaisessa järjestyksessä. Esimerkiksi kotiinpaluusekvenssiin suunniteltu ruokailu siirtyikin yhdessä tekemisen ja nukkumaan laittautumisen väliseen siirtymävaiheeseen. Äidin ollessa vielä kotiinpaluusekvenssissä ja lasten ollessa *tehdään jotakin yhdessä* -sekvenssissä äiti avasi lapsille uuden sekvenssin, *nukkumaan laittautumisen*, kun hän sanoi: ”Hei, tiiättekö mitä? Kello on nyt jo kahdeksan... ja mä tiän kaks lasta, et niiden pitäs mennä suihkuun, jos ne aikoo huomenna olla ajoissa siellä päiväkodissa.” Äiti ja lapset alkoivat neuvotella asiasta. Äiti toi keskusteluun elementtejä, jotka liittyvät pidemmällä aikaperspektiivillä koko toimintaan, kun taas lapset elivät tätä hetkeä (”Ei oo nytkään ilta.”). Äiti liitti illalla otettavan suihkun seuraavan aamun aikapaineeseen.

Kun äiti ja lapset ovat viimein kello 20.29 syömässä, äiti huomaa, että on väsynyt. Hän sanoo: ”Mua rupes kuulkaa nukuttaan? Meidän pitäs mennä nukkua ja...” Hän toteaa 20 minuuttia myöhemmin: ”Mä nukahdan kyllä istualleen kohta.” Aterian jälkeen hän pesee vielä astiat, koska niitä tarvitaan aamulla, ja lukee lapsille iltasadun. Kirjan lukemisen jälkeen äiti nukahtaa ja herää vasta aamulla, joten useita suunniteltuja asioita jäi tekemättä.

Äiti oli suunnitellut illan varalle päiväkotikierräysten pikkulapsiperheiden tavanomaisesta sekvenssirakenteesta (kuvio 1) poikkeavan sekvenssirakenteen (suunnitelma 1). Lasten päiväkodista hakemisen jälkeen on asiointia kierrätyskeskuksessa. Kotiinpaluusekvenssissä on nopea ruokailu ja sen jälkeen asiointia lasten isän luona. Tehdään jotakin yhdessä -sekvenssiin liittyviä asioita tehdään yhdessä kodin ulkopuolella, isän luona lasten sisarusten kanssa, mahdollisesti myös syödään iltapala vierailun aikana. Kotiinpaluun jälkeen lapset laitetaan välittömästi nukkumaan. Lasten nukkuessa on vielä äidin oma sekvenssi, jossa hän valmistelee seuraavan päivän asioita ja puhdistaa kierrätyskeskuksesta haetun kirjahyllyn osat, jotta voisi koota ne seuraavana päivänä.

Kun vierailulle lähtö peruuntui, uuden suunnitelman (suunnitelma 2) mukainen sekvenssirakenne olisi noudattanut aika pitkälle kuvion 1 mukaista pikkulapsiperheen tavanomaisen illan sekvenssirakennetta. Tällöin lapset olisivat syöneet välipalaa kotiin paluun yhteydessä ja yhteinen ruokailu olisi ollut tehdään jotakin yhdessä -sekvenssissä. Tämän jälkeen lasten nukkumaan laittaminen ja äidin oma sekvenssi toteutuisivat kuten alkuperäisessä suunnitelmassa.

Videoaineisto mahdollisti illan tapahtuminen seuraamisen ja analysoimisen tarkasti. Illasta ja sen sekvenssirakenteesta muodostui lopulta liitteessä 1 esitetyn mukainen. Siinä kotiinpaluun jälkeen lapset alkoivat leikkiä yhdessä samalla kun äiti yritti valmistella ruokaa. Keskeytykset kuitenkin sekoittivat tavanomaista rakennetta, ja äiti pääsi yhdessä tekemiseen lasten kanssa vasta vähän ennen ruokailua, kun hän meni mukaan lasten tekemiseen eli tarkastelemaan lasten päiväkodin ryhmäkuvaa yhdessä (klo 19.21). Ennen ruokailua äiti avasi myös lasten nukkumaan laittamisen sekvenssin, kun hän alkoi valmistella lapsia suihkuun ennen ruokailua (klo 19.47). Ruokailun aikana äiti huomasi olevansa hyvin väsynyt ja kävi lepäämään hetkeksi lasten viereen samalla kun luki iltasatua. Äiti nukahti (klo 21.56), ja äidin oma valmistelusekvenssi jäi toteutumatta kokonaan.

Koko illasta kehkeytyi erilainen kuin äiti oli suunnitellut. Illalle oli tyyppillistä, että sen aikana esiintyi paljon yllätyksellisiä tekijöitä sen lisäksi, että siihen oli suunniteltu tavallisten toimien (ruoanlaitto ja syöminen, suihku ja iltapesu) lisäksi ylimääräistä (auton näyttäminen ja pojan takin hakeminen, kirjahyllynosien pyyhkiminen, lasten seuraavan päivän retkeen liittyvien tarvikkeiden laittaminen valmiiksi). Äidin suunnitelmien lisäksi iltaan tuli mukaan useita puhelinsoittoja, jotka veivät ison osan käytettävissä olevasta ajasta. Suunnitelmia jouduttiin siksi muuttamaan useaan kertaan. Ruoka muuttui nopeasti valmistuvasta ruoasta hitaasti kypsyyviin kanoihin. Autoa ei lähdettykään näyttämään. Kirjahyllyn osien pyyhkiminen jäi tekemättä. Puutarhapalstan varaaminen jäi viestin jättämisen varaan. Lasten reppujen pakkaaminen ja karkkieväiden laittaminen valmiiksi jäivät tekemättä muutamista yrityksistä huolimatta. Loppujen lopuksi äidin nukahtaminen illalla lapsia nukuttaessa poisti sen mahdollisuuden, että äiti olisi voinut saattaa suunnitelmansa loppuun lasten nukahdettua. (Korvela, 2003, s. 109–110.)

Perheessä lapset järjestivät aktiivisesti omia ja yhteisiä leikkejä. Äiti selitti lapsille illan suunnitelmia ja suunnitelmiin tulevia muutoksia. Lapset osallistuivat neuvotteluihin illan kulusta. Tästä on esimerkkinä illalla kirjan lukemisen jälkeen se, kun äiti totesi tyttärelleen: ”Mut tiiätkö mitä? Mua nukuttaa aivan hirveästi. Musta tuntuu, et me voitais...” Tytär ehdotti äidille: ”Nuku mun vieressä”, johon äiti vastaa: ”Nuku sun vieressä, vai? No, mä voisin semmoset pienet tirsat ottaa, kato mun pitäs vielä tehdä hommia tuossa.”

Liitteen 1 aineisto-ote kertoo siitä, kuinka sekvenssit eli tekojen ryhmittymät rakentuvat perheen suunnitelmien avulla ja varassa. Jännite ilmeni niiden asioiden välillä, jotka piti tehdä ja jotka tehtiin. Aineisto-ote osoitti, miten perheessä kyetään joustavasti muokkaamaan suunnitelmia, kun näyttää siltä, että aikaisempi suunnitelma ei enää ole mahdollinen tai toteutettavissa.

4 Arjen rakentuminen perheissä, joissa tiimiperheys jää taka-alalle

Olemme poimineet edellisen artikkelin (Kaartti & Korvela, tämä teos) internetin keskustelupalstojen aineistosta sellaiset kirjoitukset, joissa kerrotaan arkipäivien ja viikonlopun rytmeistä sekä niiden aikana tehtävistä kotitöistä. Olemme tarkastelleet internetissä käytyä keskustelua erityisesti sekvenssien näkökulmasta. Nostamme esille sen, miten merkittäväksi sekvenssien perusrakenne nousee arjen sujuvuuden kannalta, ja toisaalta sen, miten tärkeää on, että perhe yhdessä sovittaa yllättäviä tapahtumia meilläään olevaan sekvenssirakenteeseen. Lapsen yllättävä sairastuminen tai myöhään venynyt ilta työpaikalla voivat murtaa sekvenssien perusrakenteen. Perhe voi myös itse murtaa tätä rakennetta (esimerkki alaluvussa 3.1). (Korvela, 2003, s. 55.) Sen rikkominen kuitenkin vaatii sekvenssien uudelleen rakentamista, ja epäonnistuneet neuvottelut perheenjäsenten kesken voivat aiheuttaa tyytymättömyyttä osalle perheenjäsenistä, kuten seuraava näyte 1 osoittaa. Näytteessä ilmenee, miten tiimiperheys ei toteudu, ellei perheen toimintoihin osallistu koko perhe yhdessä neuvotellen. Kirjoitukset ovat VAUVA-lehden verkkosivuilla käydystä keskustelusta nimerkin ”teak73” aloitukseen aiheesta: miten jaatte kotityöt, lasten tarhaan viennit ja -haut, kun molemmat töissä? (20.6.2008 6:20 [1/14])

NÄYTE 1. Heips! Itse olin jo isäkuukauden töissä, isä lasten kanssa kotona ja hommassa näytti olevan hiukan keskusteltavaa töiden jakamisen suhteen. Nyt sitten elokuussa olisi alkamassa työt tällä äidilläkin.

Pahasti alkaa näyttämään siltä että sekä vien että haen lapset tarhasta. Miehen opettamiseen kaupassa käymiseen meni 2,5 vuotta ja monta raivaria. Älkää ymmärtäkö väärin; hän on leppoisa lähes juomaton ja rahaa tuova perus kiltti suomalainen mies, jonka kuvioihin tuntuu mahtuvan kärjistettynä vain työ. Siis jonkilainen suomalainen al bundy, jonka tehtäviin kuuluu työpäivän päätyttyä lösähtää sohvalle katsomaan telkkaria. Joskus sovittaessa hän katsoo lasten perään, jotta äiti pääsee yksin kauppaan/pesutupaan/ystäviä tapamaan. Noin pari kertaa kuussa.

Eli käytännössä hoidan 24h/vrk. Miten jaksaa jos tekee lähes kaiken itse? Meillä ei myöskään sukulaisista ole apua, kun niitä ei ole paikkakunnalla kuin miehen puolelta. Miten organisoitte arjen työt? Siivottava on joskus, ruokaa on tehtävä ainakin joka toinen päivä. Kaupassa käytävä etc. Teettekö te naiset oikeasti kaiken itse työpäivän päälle lasten kiukutellessa väsymystään tarhapäivän päälle? Vai jätättekö hommat viikonlopulle? Milloin lepäätte/laiskottelette?

Töiden jakaminen tasapuolisesti tuntuu olevan vaikeaa ainakin minulle. Monesti teen ja teen, kunnes räjähdän ja vaadin ukoltakin

jotain vastuuta. Siis osittain itse olen soppani keittänyt, mutta miten sen nyt sitten maustan, jotta työarki alkaisi sujumaan paremmin? Syksy vähän arveluttaa, koska palaan loppuun?

Vai jätänkö kaiken vaan tekemättä?? Tosin asunto ehkä pysyy paremmin siistinä, kun lapset ovat siellä tarhassa. Arjen vinkejä kai-paillan, jotka töissä jo ovat.

Keskustelun aloituksen jälkeen viestiin tuli 13 vastausta. Keskusteluun osallistui 11 henkilöä, joista aloittajan lisäksi yksi keskustelija osallistui keskusteluun kahdella viestillä. Keskusteluun osallistui 11.8.2008 12:51 nimi-merkki Saraldo (näyte 2). Hänen viestinsä oli keskusteluketjun 12. viesti (12/14).

NÄYTE 2. Näin meillä: Mulla alkaa työpäivä yleensä jo klo 7, miehellä vasta klo 10. Joten on ihan päivänselvää, että mies vie lapsen hoitoon. Jos menen seitsemäksi, pääsen lähtemään töistä jo ennen kolmea ja mies vasta viideltä, joten minä haen lapsen. Kun tullaan kotiin, ollaan ensin hetki yhdessä. Sitten pistän telkkarin päälle ja alan tekemään ruokaa. Syödään, kun isi tulee kotiin viiden jälkeen. Sen jälkeen mies kaitsee lasta ja minä hoitelen kotihommia, sikäli mikäli jaksan ja viitsin. Kun lapsi syö iltapalaa, minä (tai mies) tyhjennän tiskikoneen, täytän uudelleen ja tiskaan tiskattavat. Iltatoimet lapselle hoitaa se ken ehtii, minä luen iltasadun.

Ja kun lapsi on nukkumassa, istun telkkarin eteen =). Harvemmin meillä on koti moitteettomassa kunnossa, yleensä ihan päinvastoin! Viikonloppuisin yleensä imuroidaan ja siivotaan vähän paremmin. Kyllä ne kotihommat on suurimmaksi osaksi mun hommia, mutta mies on taas enemmän lapsen kanssa. Mies kyllä yleensä imuroi, mä lähdän siksi aikaa lapsen kanssa pihalle. Kaupassa käydään lauantaisin, viikolla taydennetään leipä-, maito- ym. varastoja.

Mä olen alusta saakka "vaatinut" mieheltäni osallistumista koti-töihin ja lapsen hoitoon. Tein aiemmin kolmivuorotyötä eikä se olisi onnistunut ollenkaan, ellei mies olisi osannut mitään. Yhteinen koti, yhteinen lapsi, sillä periaatteella mennään.

Olemme purkaneet kirjoituksen taulukoksi (ks. taulukko 3), jossa tehtävät on jaettu perheen äidin, isän ja lasten kohdalle sen mukaan kuin kertomuksessa esitetään. Tehtävät on myös ajallisesti hahmoteltu mahdollisimman tarkkaan alkuperäisen kertomuksen mukaan. Viikonlopun tapahtumat on kirjattu arkipäivän hahmottelun jälkeen työnjaon mukaan.

Saraldon kuvaus perheensä arjesta lähentyy tiimiperheyden käsitettä, jolloin perheessä pyritään jakamaan tasapuolisesti arjen töitä. Saraldon perheen arki muistuttaa Korvelan (2003) esittämää sekvenssirakennetta, jossa kotiin asettumisen, yhdessä tekemisen ja nukkumaan asettumisen

Taulukko 3. Perheen päivärytmi (Saraldo – 11.8.2008 12:51 [12/14])

<i>Aika</i>	<i>Nainen</i>	<i>Mies</i>	<i>Lapsi</i>
7	työt alkaa		
		vie lapset hoitoon	
10		työt alkaa	
15	töistä		
	haen lapset hoidosta		
	kun tullaan kotiin, ollaan ensin hetki yhdessä. Sitten pistän telkkarin päälle ja alan tekemään ruokaa.		
17		pääsee töistä	
	syödään, kun isi tulee kotiin viiden jälkeen		
		sen jälkeen mies kaitsee lasta	
	ja minä hoitelen kotihommia, sikäli mikäli jaksan ja viitsin		
	minä (tai mies) tyhjennän tiskikoneen, täytän uudelleen ja tiskaan tiskattavat		kun lapsi syö iltapalaa
	iltatoimet lapselle hoitaa se ken ehtii		
	minä luen iltasadun		
	istun telkkarin eteen =>		ja kun lapsi on nukkumassa
	viikonloppuisin yleensä imuroidaan ja siivotaan vähän paremmin.		
	kyllä ne kotihommat on suurimmaksi osaksi mun hommia	mutta mies on taas enemmän lapsen kanssa	
	mä lähden siksi aikaa lapsen kanssa pihalle.	mies kyllä yleensä imuroi	
	kaupassa käydään lauantaisin, viikolla täydennetään leipä-, maito-ym. varastoja		

sekvenssit ovat dynaamisessa suhteessa toisiinsa. Arki ei välttämättä rakennu joka päivä täsmälleen samoista kuvioista, mikä johtuu kirjoittajan tai hänen miehensä töistä paluun ajankohdasta. Perheessä toteutui tasa-arvo ja perheenjäsenistä välittäminen: *"Kyllä ne kotihommat on suurimmaksi osaksi mun hommia, mutta mies on taas enemmän lapsen kanssa. Mies kyllä yleensä imuroi, mä lähden siksi aikaa lapsen kanssa pihalle."* Niin perheen isällä kuin äidillä oli aikaa lapselle, ja kotityöt tulivat hoidetuiksi.

Keskusteluketjun aloittaneen *teak73:n* tilanne oli päinvastainen. Perheessä äiti oli erityisen aktiivinen ja mies jäi taka-alalle, mikä aiheutti äi-

dille ahdistusta ja väsymystä. Perheessä tasapuolisuuden periaate ei toteutunut, koska äiti hoiti kaikki kotityöt. Perheen arki näyttäytyi äidille uuvuttavana ja kiireisenä, mikä ei ole tyypillistä tiimiperheille: tiimiperheet rakensivat arjestaan dynaamisen kokonaisuuden, johon saivat vaikuttaa kaikki perheen jäsenet. Perheissä, joissa tiimiperheys jää taka-alalle, ei toteudu kaikkien aktiivinen osallistuminen. Tiimiperheydelle tyypilliseksi piirteeksi osoittautuneet perheenjäsenten erilaiset, usein vastakkaiset roolit tekivät arjesta helpompaa ja valmiimpaa muutoksiin.

5 Tiimiperheiden arki

Tässä artikkelissa havainnollistettiin, millä tavalla perheenjäsenet rakentavat joustavaa arkea. Joustavuus ja valmius muutoksiin kuvastavat dynaamisia elementtejä, jotka määrittävät Kaartin ja Korvelan (tämä teos) mukaan tiimiperheen dynaamista luonnetta ajan organisoinnissa. Tiimiperhettä luonnehti myös vahva perheyhteisöllisyys ja samalla vahva yksilöllisyyden huomioiminen. Tämän artikkelin analyysit havainnollistavat myös sitä, miten tiimiperhe arjen käytännöllään ottaa huomioon nämä molemmat tekijät yhtäaikaaisesti.

Tiimiperheiden arjessa näkyy tyytyväisyys arjen ratkaisuihin: perheessä toteutuu tasapuolinen työnjako, ja perheessä neuvotellaan niin perheen yhteisistä kuin omistakin tavoista rakentaa arjen kulkua ja annetaan jokaiselle perheenjäsenelle mahdollisuus aktiivisesti osallistua arjen rakenteeseen. Tiimiperheissä vallan jakaminen ja osallisuus olivat vahvasti läsnä (vrt. Härre & van Langenhove, 1999, s. 1). Perheenjäsenten tasapuolinen työnjako ja moninaiset roolit mahdollistivat ruuhkavuosien selättämisen ja jaksamisen perheen dynaamisessa arjessa.

Tiimiperheys ei kuitenkaan rakennu itsestään perheen arkeen, vaan sen toteutumiseksi on usein tehtävä töitä. On tuotava esiin omia näkemyksiä ja toiveita, neuvoteltava ja sovitettava yhteen eriäviä näkemyksiä. Tämä edellyttää usein jokaisen perheenjäsenen osallistumista. *Teak73:n* kirjoitusnäytteessä tiimiperheys ei toteutunut, koska perheessä kaikki jäsenet eivät olleet mukana aktiivisina roolien rakentajina. Tiimiperheissä osataan ”luovuttaa” aktiivinen rooli myös toiselle, jolloin yksilö voi itse hengähtää ja siirtyä toiseen siirtymävaiheeseen tai sekvenssiin. Perheen yhteisesti jaettava arkea ei voi rakentaa yksin. Jos vain yksi perheenjäsen ottaa jatkuvasti aktiivisia rooleja, perheen arkeen muodostuu ruuhkavuosia. Kaartin ja Korvelan artikkelissa (tämä teos) tuotiin esiin, että ruuhkavuodet ovat äitien kokemus raskas taakka arjessa. Usein nämä äidit olivat juuri niitä, jotka tekivät lähes kaiken eivätkä jakaneet vastuuta perheen muille jäsenille. Näin ruuhkavuodet rakentuivat perheen *äidin* arkeen: äiti kokee arkensa kiireiseksi ja uuvuttavaksi.

Sekin ja Korvelan artikkelissa (tämä teos) kysytään, voiko arki ajalehtia niin sanotuissa normaaleissa perheissä. Tässä artikkelissa nähdään ele-

menttejä tekijöistä, jotka voivat ajaa arkea kaaokseen. Sekvenssirakenteen poikkeavuus on yksi tällainen tekijä. Sekvenssirakenne voi rikkoutua hetkellisesti, mutta jos rikkoutuminen toistuu jatkuvasti pidemmän ajan kuluessa, arki voi alkaa ajelehtia. Sekvenssirakenteen rikkoutumista voidaan toisaalta pitää ennemminkin seurauksena tai ajelehtivuuden ilmentymänä kuin sen syynä. Ajelehtivuus kytkeytyy perheen voimavarojen, erityisesti henkisten voimavarojen, vähyteen ja säännöllisten rutiinien puuttumiseen, samoin kuin perheen ihmissuhteiden ja kodin ulkopuolisten sidosten arkea hajottavaan luonteeseen (Sekki & Korvela, tämä teos). Tässä artikkelissa esimerkkinä olevassa tilanteessa kuvataan, miten perhe kykenee luovasti ratkaisemaan arjen yllätyksellistä luonnetta, joka on yksi ajelehtivuuden riskitekijä. Äiti piti tilannetta hallussaan, kun hän joutui muuttamaan suunnitelmiaan illan aikana useita kertoja. Hän piti kiinni siitä, että lasten tulee päästä nukkumaan ajoissa, jotta he ehtivät mukaan päiväkodin seuraavan päivän poikkeavaan ohjelmaan. Lasten keskinäinen toiminta edisti tilanteen hallussa pysymistä, koska he keskittyivät leikkimään yhdessä ja erikseen eivätkä vaatineet äidin huomiota kuormittuneessa tilanteessa.

Kuten edellinen artikkeli (Kaartti & Korvela, tämä teos) osoittaa, ruuhkaiseen elämänvaiheeseen liittyviä aikakäsityksiä ilmentävät staattiset ja dynaamiset puhetaavat eivät vaikuta vain perheen sisällä, vaan liittyvät myös yhteiskunnan kehitykseen (vrt. Julkunen, 2010). Dynaamiselle puheelle on ominaista vallitsevan aikatrendin hyväksyminen ja uuden aikakäsityksen omaksuminen (vrt. Julkunen ym., 2004, s. 23–26). Tämän vuoksi ruuhkavuosiin ei suhtauduta pelolla, vaan tilanne on ainakin jossain määrin hyväksytty. Dynaamisessa puhetaavassa nousee esille myös taito suunnitella asioita ja tehdä useita toimintoja samanaikaisesti (vrt. Kinnunen, Feldt, Rantanen & Pulkkinen, 2005, s. 49–51). Tämän artikkelin analyysit osoittivat, miten yksilöt tiedostavat ja ennakoivat roolien moninaisuutta ja kykenevät luovimaan arjen monimuotoisissa tilanteissa ja muokkaamaan paineisissa tilanteissa kaikkia perheenjäseniä tyydyttävää arkea.

Liite 1. Perheen III suunnitelmat ja toteuma illan rakentamiseksi.

<i>Aika</i>	<i>Suunnitelma (kursiivilla)</i>	<i>Toteutuma ja uusi suunnitelma (kursiivi)</i>	<i>Illan kulun toteuma</i>	<i>Alku-aika</i>	<i>Sekvenssi</i>
17:53	<i>Äiti hakee hyllynosat rappukäytävästä sisään.</i>	Äiti järjestelee lasten vaatteita, selittää illan ohjelmaa lapsille, hakee hyllynosia rappukäytävästä. Äiti ja lapset neuvottelevat välipalan ottamisesta.		17:53	Kotiinpaluu ja asettautuminen kotiin
	<i>Valmistetaan ruoka nopeasti.</i>	Äiti huomaa kanankoivet jääkaapissa. Äiti antaa lapsille välipalaa. Lapset syövät välipalaa.		18:11	
	<i>Syödään ateria</i>	Äiti aloittaa ruoan valmistusta. Lapset syövät välipalaa.		18:19	
			Kaikki reagoivat puhelimen ääneen.	18:19	
		<i>Koska ruoan kypsymisessä menee niin paljon aikaa, ei lähdetä näyttämään autoa</i>	Äiti hoitaa puhelimesta lasten ystävyys-suhteita. Tuula alkaa leikkiä. Petteri jatkaa välipalan syömistä.	18:20	
18:30	<i>Lähdetään näyttämään autoa lasten isälle. Haetaan pojan unohnutut takki samalla</i>		Äiti jatkaa ruoanlaittamista. Petteri jatkaa välipalan syömistä. Tuula leikkii, vaihtaa vaatteita ja jatkaa välipalan syömistä.	18:22	
			Lapset alkavat leikkiä. Äiti jatkaa ruoanlaittamista.	18:36	Yhdessä tekeminen (lapset)
			Kaikki reagoivat puhelimeen.	18:36	
			Äiti puhuu puhelimesta ystävän kanssa. Lapset jatkavat yhdessä leikkimistä.	18:37	
			Äiti jatkaa ruoan valmistamista. Petteri leikkii yksin. Äiti lukee seuraavan päivän retken ohjeita. Tuula vetää äitiä mukaan leikkiin.	18:50	Siirtymä-vaihe äidin vetämiseksi mukaan yhdessä tekemiseen
			Äiti ottaa välipalaa. Tuula yrittää jutella äidin kanssa.	18:55	Asettautuminen kotiin jatkuu äidillä, lapsilla yhdessä tekemisen vaihe
			Äiti yrittää soittaa lasten isälle, antaa Tuulan puhua ensin.	18:59	
			Tuula puhuu sisarensa kanssa puhelimesta. Äiti jatkaa ruoan laittamista, laittaa herätyksen aamuksi, puhuu puhelimeen.	19:03	
			Äiti soittaa uudestaan ja yrittää edelleen tavoittaa lasten isää.	19:07	
			Kaikki reagoivat puhelimeen.	19:09	
			Äiti puhuu puhelimesta. Petteri jatkaa leikkimistä.	19:09	
			Äiti hoitaa puutarhapalstan varausta. Lapset alkavat katsoa päiväkotikuvia.	19:11	

19:30	<i>Lasten iltapesu</i> <i>lasten iltapala</i>	<i>Ruokailu</i>	Äiti alkaa lasten kanssa katsoa päiväkodin ryhmäkuvia.	19:21	Tehdään jotakin yhdessä
		<i>Lasten iltapesu</i>	Äiti piirtää karttaa lasten päiväkotikuvista. Lapset leikkivät yhdessä.	19:26	
			Kaikki reagoivat puhelimeen.	19:30	
			Lapset leikkivät yhdessä. Äiti puhuu puhelimesta isoäidin kanssa.	19:31	
			Äiti selittää lapsille puhelimesta kuultuja uutisia.	19:43	
Äiti jatkaa ruoan valmistamista.	19:44				
20:00	<i>Lapset nukkumaan</i>	<i>Lapset nukkumaan</i>	Äiti valmistelee lapsia iltapesulle.	19:47	Siirtyminen lasten nukkumaan laittamiseen
			Äiti kuivaa kylpyhuoneen lattiaa. Lapset leikkivät yhdessä.	20:08	
	<i>Äiti valmistelee lasten retkievää valmiiksi huomiseksi.</i>	<i>Äiti valmistelee lasten retkievää valmiiksi seuraava päivää varten.</i>	Äiti valmistelee ruokailua, tuo ruokailuvälineitä ja ruokaa pöytään. Lapset kiistelevät leluista.	20:15	Tehdään jotakin yhdessä
			Äiti lopettaa riidan leikin keinolla. Tuula purkaa pahaa mieltä.	20:18	
			Kaikki istuvat pöydän ääreen ruokailemaan.	20:20	
	<i>Hyllynosien pyyhkiminen.</i>	<i>Hyllynosien pyyhkiminen.</i>	Lapset alkavat pukea yöpukuja. Äiti jatkaa syömistä.	20:31	Siirtymävaihe nukkumaan laittamiseen
			Tuula löytää pelin hyllystä ja pelaa Petterin kanssa. Äiti jatkaa syömistä ja neuvoo välillä Tuulalle hyviä tapoja.	20:38	
			Petteri etsii iltasatukirjaa. Äiti perkaa broilereita	20:47	
			Tuulan maitomuki kaatuu. Tuula siivoaa maitoa. Äiti siivoaa ruokailu tarvikkeet pois pöydästä.	20:50	
			Äiti sulkee verhot ja juttelee lasten kanssa nukkumaan menemisestä. Äiti jatkaa tähteiden laittamista.	21:11	
			Puhelin soi, äiti menee puhelimeen (ystävä soittaa puutarhapalsta-asiasta). Lapset menevät pesemään hampaat.	21:13	
			Äiti jatkaa lasten nukkumaan laittamista.	21:18	
			Äiti alkaa lukea iltasatua. Petteri nukahtaa.	21:24	
		Äiti ja Tuula juttelevat: nukkuako vai tehdä vielä hommia ja ostoksilla käymisestä.	21:42	Lasten nukkumaan laittaminen	
		Äiti ja Tuula nukahtavat.	21:56		

- ADAM, B. (2008). *Of timescapes, futurescapes and timeprints*. Lüneburg University Talk, July 7, 2008. Haettu 25.12.2012 osoitteesta http://www.cardiff.ac.uk/socsi/futures/conf_ba_lue-neberg170608.pdf
- DENCİK, L. (1997). The Position of Families in the Transformation of the Modern Scandinavian Welfare States. Teoksessa L. A. Vaskovics (toim.), *Familienleitbilder und Familienrealitäten* (s. 248–277). Opladen: Leske + Budrich.
- HARRÉ, R. & VAN LANGENHOVE, L. (toim.) (2009). *Positioning theory: moral contexts of intentional action*. Malden: Blackwell.
- JULKUNEN, R., NÄTTI, J. & ANTTILA, T. (2004). *Aikanyrjähdys. Keskiluokka työn puristuksessa*. Tampere: Vastapaino.
- JULKUNEN, R. (2010). Työnajan hallinnan uudet lähteet. Teoksessa E. Nurminen (toim.), *Sosiaalipolitiikan lukemisto* (s. 169–191). Tampere: Palmenia.
- Kaarti, N. (2013). *Perhe ajassa – aika perheessä. Diskurssianalyysi ruuhkavuosien rakentumisesta 2000-luvun Suomessa*. Helsingin yliopisto, opettajankoulutuslaitos, kotitaloustieteen pro gradu -tutkielma.
- KINNUNEN, U., FELDT, T., RANTANEN, J., & PULKKINEN, L. (2005). Työn ja perheen vuorovaikutus. Menetelmä kielteisen ja myönteisen vuorovaikutuksen tutkimiseen. *Psykologia*, 40, 43–52.
- KORHONEN, A., HAKULINEN-VIITANEN, T., JYLHÄ, V. & HOLOPAINEN, A. (2013). Meta-synthesis and evidence based health care – a method for systematic review. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 27, 1027–1034.
- KORVELA, P. (2003). *Yhdessä ja erikseen – perheenjäsenten kotona olemisen ja tekemisen dynamiikka*. Tutkimuksia 128. Helsinki: Stakes.
- KORVELA, P., HOLMBERG, M., JONSSON, M. & KUPIAINEN, A. (2009). Ajelehtivasta ankkuroituun arkeen – arkirytmien muuttamisen tukeminen perhetyössä sekvenssikartta -menetelmällä. Teoksessa H. Janhonen-Abuquah (toim.), *Kodin arki* (Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 19) (s. 103–119). Helsingin yliopisto.
- KORVELA, P. & KESKINEN, H. (2008). From Surviving to Reconciling Home and Work – An Activity-Theoretical Study on the Changing Everyday Life in Families. Teoksessa T. Tuomi-Gröhn (toim.), *Reinventing art in everyday making* (s. 241–270). Bern: Peter Lang Publishing Group.
- VAN LANGENHOVE, L. & HARRÉ, R. (1999). Introducing positioning theory. Teoksessa R. Harré & L. van Langenhove. *Positioning theory* (s. 14–31). Oxford & Malden: Blackwell.
- SALMINEN, A. (2011). Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin (Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja 62. Julkijohtaminen 4). Haettu 24.1.2014 osoitteesta http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf
- WESTERLING, A. (2008). Individualisering, familieliv og fællesskab. En socialpsykologisk analyse af hverdagslivets sociale netværk i en refleksiv modernitet. Ph.d. afhandling. Institut for psykologi & uddannelsesforskning. Roskilde Universitetscenter.